

SECȚIA I CIVILĂ

DREPT CIVIL

1. Daune morale pentru un pretins prejudiciu de imagine suferit ca urmare a unei condamnări penale urmate de achitare. Neîndeplinirea condițiilor răspunderii civile delictuale a Statului, în cazul în care temeiul răspunderii este o hotărâre penală de achitare în care se reține inexistența faptei penale dar și posibilitatea existenței unei fapte disciplinare. Inadmisibilitatea apelului Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – D.N.A. în cazul neparticipării efective la judecarea fondului cererii

- Cod de procedură civilă: art. 92
- Cod civil: art. 72-73, art. 1357 și art. 1373
- Constituție: art. 52 alin. (3), art. 20 alin. (1) și (2)
- Convenția Europeană a Drepturilor Omului: art. 8 și 10
- jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

„Rezultă din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, descrisă pe larg în prezenta decizie, că interesul presei, pentru relatarea unor fapte penale, imputate unor persoane publice, este unul legitim, iar redarea acuzației penale, atunci când ea vizează faptele comise în legătură cu serviciul, de persoane care exercită o funcție publică, este permisă de lege.

Nu trebuie uitat faptul că reclamantul (...) este un ofițer al poliției judiciare și îndeplinește o funcție publică caz în care, la fel ca și în cazul magistraților judecătorești sau procurori, standardele de integritate impuse de lege și de societate sunt mai ridicate decât în cazul persoanelor ce ocupă funcții nepublice, deoarece persoanele ce ocupă asemenea funcții sunt un simbol al îndeplinirii actului de justiție și de aceea moralitatea și integritatea acestora se impune să fie una desăvârșită de un nivel superior.

Reclamantul afirmă că îndreptățirea sa la acordarea unor despăgubiri pentru prejudiciul de imagine suferit izvorăște din decizia de achitare pronunțată de ICCJ.

În considerentele acestei decizii, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut, că fapta reclamantului nu este o infracțiune însă a subliniat și bolduit, trimiterea sa la eventuala încălcare a Codului Deontologic sau eventuala comitere a unei abateri disciplinare de către reclamant.

Rezultă astfel că prin propria sa faptă, aceea de a se prezenta pentru a solicita explicații privind realizarea unui drept, în privința căruia avea un interes direct, în biroul unei persoane ce exercita o funcție publică, în timp ce îl ancheta într-un dosar penal, reclamantul s-a pus în poziția de a se ridica întrebări legitime privind integritatea și deontologia sa profesională, fiind greu de explicat și înțeles pentru un observator rezonabil și echidistant un asemenea comportament reprobabil din perspectiva standardelor ridicate de integritate pe care profesia pe care o exercita le impunea.

În consecință nu există nici un temei legal în baza căruia instanța civilă să acorde despăgubiri pentru protecția dreptului la imagine și protecția propriei reputații reclamantului, în baza unei decizii penale definitive de achitare a ICCJ care reține destul de clar faptul că reclamantul prin fapta sa pare că ar fi încălcat normele de conduită și de deontologie profesională, drepturi pe care instanța civilă în acest context nu le poate apăra.

Concluzionând reține instanța de apel că din analiza detaliată a cererii reclamantului din perspectiva probațiunii administrate, în lumina temeiurilor legale invocate, a rezultat că cererea sa nu întrunește în mod cumulativ condițiile art. 1357, art. 1373, art. 72 alin. (1) și (2) și art. 73 C. civ., nefiind întrunite condițiile răspunderii civile delictuale, lipsind dovada faptei ilicite, a vinovăției în comiterea faptei și a raportului de cauzalitate între faptă ilicită și prejudiciu și de asemenea nu s-a dovedit producerea unui prejudiciu de imagine printr-o atingere adusă reputației și prestigiului profesional al reclamantului, prin faptele organului judiciar”.

(Secția I-a civilă, decizia civilă nr. 173 din 26 februarie 2018)

Prin Sentința civilă nr. (...)/D din data de 11 mai 2017 pronunțată de Tribunalul (...), au fost respinse excepțiile privind lipsa calității procesuale pasive a Statului și inadmisibilitatea acțiunii, invocate de către pârât.

A fost admisă în parte acțiunea civilă în răspundere civilă delictuală formulată de reclamantul (R), în contradictoriu cu pârâtul Statul Român prin (...), prin (...) și în consecință:

A fost obligat pârâtul să plătească reclamantului suma de 10.000 lei daune morale, despăgubiri civile în sumă de 59.392 lei reprezentând cheltuielile suportate de reclamant în Dosarul penal nr. (...)/2012 al Curții (...) finalizat prin Decizia civilă de achitare nr. (...)/26.02.2015 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, cât și suma de 2470 lei reprezentând coeficientul de inflație pentru veniturile salariale, la care se adaugă și dobânda legală, aferentă sumei de 32.364 lei reactualizată (drepturi salariale virate la 14.05.2015 cu O.P. nr. (...) de către I.P.J. (...) pentru perioada februarie 2012 – martie 2015.

Au fost respinse restul pretențiilor formulate de către reclamant. Cheltuielile de judecată urmează a fi solicitate pe cale separată.

Împotriva acestei hotărâri au declarat apel atât reclamantul cât și pârâtul dar și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – D.N.A.

Examinând sentința apelată din perspectiva motivelor de fapt și de drept invocate de apelanți în lumina art. 476-478 C. pr. civ., instanța a reținut următoarele:

În condițiile art. 248 Cod de procedură civilă instanța de apel a analizat cu precădere excepțiile care fac inutilă cercetarea în tot sau în parte a apelului.

Astfel analizând excepția inadmisibilității apelului declarat de către Direcția Națională Anticorupție împotriva sentinței civile nr. (...) din 11 mai 2017 pronunțată de Tribunalul (...) – Secția I-a civilă, excepție invocată de apelantul intimat reclamant (R), instanța a reținut următoarele:

În esență apelantul intimat (R) susține prin întâmpinarea depusă la dosarul cauzei (filele (...) dosar de apel) faptul că apelul exercitat de (A) este inadmisibil ținând cont de faptul că această instituție nu a avut calitate de parte în fața instanței de fond, reclamantul înțelegând să se judece în prezenta cauză doar în contradictoriu cu Statul Român, neînțelegând să se judece cu instituția care l-a cercetat. De asemenea se mai

arată în concluziile scrise că Ministerul Public nu a participat în primul ciclu procesual în fața instanței de fond.

Prin răspunsul la această întâmpinare, înregistrat la 25.09.2017 (filele (...) dosar de apel) apelantul intimat (A) a susținut că excepția de inadmisibilitate a exercitării căii de atac pe care a formulat-o se impune a fi respinsă deoarece în baza art. 92 alin. (2) C. pr. civ. procurorul poate să pună concluzii în orice proces civil, în orice fază a acestuia, dacă apreciază necesar pentru apărarea ordinii de drept, a drepturilor și intereselor cetățenilor iar în baza alin. (4) din art. 92 C. pr. civ. procurorul poate să exercite calea de atac împotriva hotărârii atunci când a participat la judecată.

S-a mai învederat faptul că procurorul nu este un reprezentant al Statului în procesul civil ci un participant în procesul civil al cărui rol este acela de a apăra ordinea normativă fără a dezechilibra procesul în favoarea unuia sau altuia dintre participanți, acesta putând formula concluzii și exercita calea de atac a apelului în condițiile legii.

1. Analizând excepția inadmisibilității apelului formulat de apelantul (A), împotriva sentinței civile nr. (...) din 11 mai 2017 pronunțată de Tribunalul (...), instanța a reținut următoarele:

Condițiile participării Ministerului Public în procesul civil sunt reglementate în mod clar prin dispozițiile art. 92 C. pr. civ. care prin alin. (2) al acestui articol *permite procurorului să pună concluzii în orice proces civil, în orice fază a acestuia dacă apreciază că este necesar, pentru apărarea ordinii de drept, a drepturilor și intereselor cetățenilor.*

Rezultă deci că participarea în sine la judecata apelului civil și punerea de concluzii în fața instanței de apel de către Ministerul Public este lăsată de legiuitor la libera apreciere a acestuia, fără ca instanța să poată interveni sau limita participarea sa în proces, indiferent dacă a participat sau nu la judecarea cauzei în primă instanță, Ministerul Public fiind singurul în măsură a aprecia dacă această participare a sa se impune în procesul civil pentru apărarea ordinii de drept și a drepturilor și intereselor cetățenilor.

Așa cum s-a arătat și în doctrina juridică poziția procurorului în procesul civil este una independentă, procurorul fiind acel participant la procesul civil care reprezintă interesele societății, apără ordinea de drept precum și drepturile și libertățile cetățenilor, conform art. 131 alin. (1) din Constituție.

De asemenea există și situații expres și limitativ prevăzute de lege în care participarea procurorului în procesul civil este obligatorie, sub sancțiunea nulității absolute a hotărârii pronunțate în lipsa concluziilor acestuia, prezenta acțiune în răspundere civilă delictuală însă nu face parte din această categorie de acțiuni.

Cât privește *exercitarea căii de atac de procuror* dispozițiile art. 92 alin. (4) C. pr. civ. reglementează două ipoteze în care procurorul poate exercita calea de atac împotriva hotărârii civile pronunțate de instanța de fond.

Prima ipoteză vizează cauzele prevăzute de art. 92 alin. (1) C. pr. civ. în care procurorul poate porni acțiunea civilă și care au ca obiect apărarea drepturilor și intereselor legitime ale minorilor, ale persoanelor puse sub interdicție, precum și alte cazuri prevăzute de lege. În cazul acestor acțiuni care pun în discuție protecția drepturilor unor persoane vulnerabile, în cazul cărora atenția Ministerului Public pentru apărarea drepturilor acestora se impune mai pregnant, procurorul poate exercita calea de atac chiar dacă nu a formulat acțiunea și chiar dacă nu a participat la judecata fondului.

Prezenta acțiune nu face parte din această primă categorie deoarece nu pune în discuție drepturile unor persoane apreciate de lege ca fiind vulnerabile, cum sunt minorii, cei puși sub interdicție sau dispăruții.

Chiar și Ministerul Public își fundamentează dreptul la exercitarea căii de atac pe dispozițiile art. 92 alin. (4) C. pr. civ., teza a II-a, respectiv pe textul de lege care permite procurorului să exercite calea de atac împotriva unei hotărâri civile *atunci când a participat la judecată în condițiile legii*.

Nu este vorba în acest caz de acele situații în care participarea este obligatorie, ci de situațiile în care procurorul participă la judecarea cererii deoarece apreciază că se impune pentru apărarea ordinii de drept și a drepturilor și intereselor cetățenilor.

Această participare a procurorului în procesul civil în fața instanței de fond trebuie să se concretizeze prin participarea efectivă la ședințele de judecată a reprezentantului Ministerului Public, odată ce și-a manifestat în mod concret și ferm această dorință în fața instanței, prin punerea de concluzii asupra tuturor excepțiilor, cererilor formulate în proces și implicit concluzii asupra fondului cauzei, respectiv o participare activă în condițiile Cod de procedură civilă, cu atât mai mult cu cât este o participare benevolă, neobligatorie.

Așa cum s-a arătat și în doctrina relevantă în materie **„dacă procurorul nu avea posibilitatea să formuleze acțiunea civilă introdusă de reclamant și nici nu a participat la judecată în fața instanței de fond (participarea sa nefiind obligatorie) procurorul nu are dreptul să atace hotărârea pronunțată în cauză, iar o eventuală cale de atac exercitată de acesta, urmează a fi respinsă ca inadmisibilă”**.

În consecință instanța de apel a verificat dacă Ministerul Public a participat sau nu prin reprezentanții săi la judecată în fața Tribunalului (...), la judecarea fondului pricinii, de această participare depinzând admisibilitatea căii de atac exercitate de procuror.

Potrivit încheierii civile din 23 septembrie 2016 a Tribunalului (...) din prezentul dosar (filele (...) vol. (...) dosar de fond) în ședința publică s-a prezentat domnul procuror (...) care a arătat că *participă la alte cauze aflate pe rol în acea ședință, că nu participă la prezenta cauză*, întrucât există un Ordin al Procurorului General al României care arată că eroarea judiciară trebuie monitorizată și se impune participarea unui reprezentant al Ministerului Public dar potrivit unor specializări și fiind vorba de un dosar instrumentat de DNA se impune participarea unui procuror DNA, Parchetul de pe lângă Tribunalul (...) nu poate participa în cauză, motive pentru care a solicitat a fi înștiințat (F), căruia să i se comunice cererea de chemare în judecată pentru a se lua măsuri.

Prin încheierea de ședință de la aceeași dată instanța a dispus comunicarea acțiunii a precizării de acțiune, a întâmpinării și a răspunsului la întâmpinare cu (F), actele fiind comunicate cu adresa de înaintare emisă la 27.09.2016 (fila (...) vol. (...) dosar de fond).

De asemenea prin adresa nr. (...)/2016 din 26.09.2016 (fila (...) vol. (...) dosar de fond) emisă de Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Tribunalul (...) sub semnătura prim procurorului și a prim procurorului adjunct al instituției, s-a comunicat Tribunalului (...) că potrivit art. 5 alin. (1) din Ordinul nr. 12/C/2012 al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este obligatorie participarea procurorilor din structurile DNA și DIICOT la judecarea cauzelor având ca obiect cereri de chemare în judecată pentru repararea prejudiciilor cauzate de durata procesului sau a unor erori judiciare, în dosarele penale soluționate de structurile centrale sau teritoriale ale acestor instituții.

Prin adresa înregistrată la Tribunalul (...) la 21.10.2016 la dosar, transmisă prin fax de (F) sub semnătura procurorului șef serviciu (fila (...) vol. (...) dosar de fond) se arată că în urma comunicării încheierii civile din 23.09.2016 din dosarul civil nr. (...)/2016 al Tribunalului (...) prin care au fost comunicate instituției acțiunea, precizarea de acțiune, întâmpinarea, răspunsul la întâmpinare formulate de (R), se comunică instanței că

până la termenul următor se vor depune concluzii de inadmisibilitate cu practică judiciară aferentă, anexându-se sentințe civile ale Tribunalului (...) pentru a fi avute în vedere.

De asemenea se precizează în mod clar la finalul adresei faptul că „**procurorul de ședință nu va participa la ședința de judecată, întrucât prezența acestuia nu este obligatorie**”.

La adresă au fost anexate hotărârile judecătorești la care se face trimitere în cuprinsul acesteia.

În încheierea de ședință din 21 octombrie 2016 (fila (...) vol. (...) dosar de fond) instanța a reținut poziția exprimată în scris de Ministerul Public în sensul că procurorul nu va participa la judecată deoarece prezența acestuia nu este obligatorie.

Ulterior la ședințele de judecată care au urmat, la ședințele în care au fost soluționate excepțiile invocate, cererea de intervenție, administrarea probațiunii cât și la ședința în care s-a dezbătut fondul cauzei, nu a participat nici un procuror reprezentant al Ministerului Public în fața instanței de fond.

Rezultă astfel din înscrisurile administrate în fața instanței de fond cât și din încheierile de ședință ale Tribunalului (...), faptul că în prezentul dosar Ministerul Public nu a participat în mod efectiv la judecarea cauzei, exprimându-și în scris și în mod neechivoc opțiunea de a nu participa la judecată în prezenta cauză prin procurorul de ședință, deoarece participarea acestuia nu este obligatorie.

De asemenea rezultă din încheierea de ședință din 23 septembrie 2016 a Tribunalului (...) că domnul procuror (...) a arătat că *participă la alte cauze aflate pe rol în acea ședință, că nu participă la prezenta cauză*, întrucât există un Ordin al Procurorului General al României care impune participarea unui procuror DNA, în asemenea cauze, iar Parchetul de pe lângă Tribunalul (...) nu poate participa în cauză.

Totodată nu există nici un înscris la dosar, cu excepția adresei din 21.10.2016 transmisă prin fax de (F) sub semnătura procurorului șef serviciu, (în care se arată că se vor depune concluzii de inadmisibilitate), prin care Ministerul Public să-și fi exprimat în scris poziția cu privire la cauza concretă supusă judecării.

Pentru toate aceste motive de fapt și de drept, reținând că Ministerul Public nu a participat în mod efectiv la judecarea cauzei în fața instanței de fond, arătând în mod expres și în scris că nu intenționează să participe la judecată, participarea sa în cauză nefiind obligatorie, **instanța în baza art. 92 alin. (4) teza a II-a C. pr. civ. a respins ca inadmisibil apelul formulat de apelantul (A), împotriva sentinței civile nr. (...) din 11 mai 2017 pronunțată de Tribunalul (...)**, potrivit dispozitivului prezentei hotărâri.

Totodată având în vedere că apelul Ministerului Public a fost respins ca inadmisibil, în condițiile art. 248 C. pr. civ. instanța de apel a reținut că a devenit inutilă cercetarea în tot sau în parte a apelului pe fondul acestuia.

3. Cu privire la apelul formulat de (C), în contradictoriu cu intimatul (R), instanța de apel a reținut următoarele:

În esență apelantul susține că hotărârea apelată este nelegală, acțiunea fiind tardiv formulată cu depășirea termenului de 6 luni reglementat de art. 538 C. pr. pen., iar pe fond se susține că acțiunea nu îndeplinește condițiile de admisibilitate ale art. 538-539 C. pr. pen. deoarece nu există o hotărâre definitivă prin care să se fi constatat nelegalitatea unei hotărâri definitive de condamnare.

Totodată se arată că răspunderea civilă delictuală a Statului nu poate fi antrenată decât în cazul în care sunt întrunite în mod imperativ condițiile prevăzute de lege, apelantul apreciind că reclamantul nu a făcut dovada îndreptățirii sale la acordarea de

daune morale, neexistând în cauză elemente probatorii adecvate, nefiind avută în vedere practica CEDO în această materie.

De asemenea se susține că reclamantul nu a făcut dovada daunelor materiale și morale încercate, nu a făcut dovada faptei ilicite a pârâtului, a săvârșirii unei fapte ilicite cu vinovăție, a raportului de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu, a prejudiciului suferit de reclamant prin fapta pârâtului. În subsidiar, dacă instanța va trece peste aceste critici s-a solicitat reducerea cuantumului despăgubirilor în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Cu privire la excepția de tardivitate, pentru depășirea termenului de 6 luni reglementat de art. 538 C. pr. pen., și neîndeplinirea condițiilor de admisibilitate ale art. 538-539 C. pr. pen. instanța de apel a reținut că acțiunea reclamantului nu a fost fundamentată în drept pe aceste dispoziții legale, nefiind o acțiune de antrenare a răspunderii statului pentru eroare judiciară în condițiile expres și limitativ prevăzute de Cod de procedură penală.

Din cererea de chemare în judecată înregistrată la Tribunalul (...) la 10.06.2016 rezultă că reclamantul (R) a investit instanța cu o acțiune civilă în pretenții, solicitând daune materiale în sumă de 59.391,32 lei și daune morale în sumă de 500.000 euro în temeiul răspunderii civile delictuale, invocând art. 1357 C. civ., a dreptului la imagine în temeiul art. 72-73 C. civ., art. 52 alin. (3) Constituție și art. 3 din Protocolul VII CEDO.

De asemenea prin precizarea de acțiune din 26.07.2016 (fila (...) dosar de fond) reclamantul a arătat că își întemeiază cererea pe art. 1357 C. civ., art. 72 alin. (1) și (2), art. 73 C. civ. urmărind atragerea răspunderii civile delictuale pentru prejudiciul de imagine ce i s-a produs ca urmare a acțiunii injuste săvârșite împotriva acestuia de organele statului, înțelegând să înlăture din cadrul cererii sale de chemare în judecată celelalte temeuri legale privind răspunderea pentru eroare judiciară, arătându-se că excepția inadmisibilității este nefondată deoarece cererea de chemare în judecată nu este întemeiată pe art. 538 Cod de procedură penală.

Prin sentința civilă nr.(...)/D din 11 mai 2017 ce constituie obiectul prezentului apel Tribunalul (...) a analizat pretențiile reclamantului din perspectiva dispozițiilor art. 1373, art. 1357 C. civ., art. 72 alin. (1) și (2), art. 73 C. civ. iar prin încheierea de ședință din 18.11.2016 (filele (...) dosar de fond) a fost respinsă excepția de inadmisibilitate, excepția prescripției dreptului la acțiune, cât și celelalte excepții invocate, reținându-se că prezenta cauză nu se întemeiază pe dispozițiile art. 538 C. pr. pen. și pe art. 1357 C. civ. și art. 72 alin. (1) și (2) și art. 73 C. civ.

În consecință, în acord cu cele reținute de instanța de fond, instanța de apel a reținut că în conformitate cu principiul disponibilității ce guvernează procesul civil, obiectul cererii și cauza acesteia sunt stabilite de reclamant și leagă instanța, astfel încât au fost respinse toate criticile fundamentate de dispozițiile art. 538-539 C. pr. pen. ca neavând legătură cu cauza, având în vedere că prin precizarea de acțiune reclamantul a arătat în mod neechivoc că prezenta acțiune nu se fundamentează pe aceste dispoziții ci a intenționat să formuleze o acțiune în răspundere civilă delictuală în condițiile Codului civil pentru protejarea dreptului său la imagine afectat printr-o acțiune injuste săvârșite împotriva sa de organele Statului.

Cu privire la critica vizând netemeinicia acțiunii pentru nedovedirea condițiilor răspunderii civile delictuale, respectiv nedovedirea faptei ilicite a pârâtului, a săvârșirii unei fapte ilicite cu vinovăție, a raportului de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu, a prejudiciului suferit de reclamant prin fapta pârâtului, instanța de apel a reținut următoarele:

În fapt, prin sentința civilă nr. (...) /D din 11 mai 2017 a Tribunalului (...) instanța de fond a reținut în mod corect faptul că din probațiunea administrată în cauză a rezultat că reclamantul (R) a fost trimis în judecată în stare de libertate în dosarul penal nr. (...) prin rechizitoriul întocmit de (F) pentru săvârșirea infracțiunii de luare de mită faptă prevăzută și pedepsită de art. 254 alin. (2) C. pr. pen. rap. la art. 6 și art. 7 alin. (1) din Legea nr. 78/2000.

Inițial prin sentința penală (...) /PI/2013 a Curții (...) inculpatul (R) a fost condamnat la o pedeapsă de 3 ani închisoare cu aplicarea art. 71, art. 64 lit. a), teza a II-a și lit. c) C. pen. și pedeapsa complementară a interzicerii drepturilor prevăzute de art. 64 lit. a) teza a II-a, lit. b), c) C. pen. pe o durată de 2 ani.

Asupra executării pedepsei instanța penală a dispus suspendarea sub supraveghere, pe durata unui termen de încercare de 6 ani, totodată, în baza art. 254 alin. (3) C. pen., art. 19 din Legea nr. 78/2000 a dispus confiscarea cabinetului medical (...), cu instituirea măsurii sechestrului asigurator asupra acestui imobil în temeiul art. 163 alin. (1) C. pr. civ.

Prin decizia penală nr. (...) din 26.02.2015 Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția penală a admis apelul declarat de inculpatul (R) împotriva Sentinței penale nr. (...) /PI/2013 din 26.06.2013 a Curții (...) și a desființat în totalitate sentința apelată și rejudecând, în temeiul art. 396 alin. (5), art. 16 alin. (1) lit. a) teza I C. pr. civ., a achitat pe inculpatul (R) pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 254 alin. (2) C. pen. anterior rap. la art. 6, 7 alin. (1) din Legea nr. 78/2000.

Efectul, pe planul raporturilor profesionale, a punerii în mișcare a acțiunii penale și trimiterii în judecată, în calitate de inculpat a reclamantului (R), la data de 24.02.2012, așa cum rezultă din adresa nr. (...) /27.02.2012, a fost acela de a fi pus la dispoziția unității, urmând a desfășura activitatea la Poliția Municipiului (...), îndeplinind numai acele sarcini și atribuții de serviciu, stabilite în scris de șeful unității astfel cum au fost stabilite prin Dispoziția șefului Inspectoratului nr. (...) /27.02.2012.

Ulterior, așa cum a rezultat din înscrisurile probatorii, după pronunțarea deciziei de achitare reclamantul a fost repus în toate drepturile avute anterior punerii la dispoziție, conform Dispoziției nr. (...) /DC/I 7.04.2015, revenind la poziția 193 din Statul de funcțiuni, în funcția de ofițer specialist III, totodată au fost efectuate demersurile necesare pentru obținerea avizului de poliție judiciară, retras ca urmare a punerii la dispoziție a ofițerului de poliție în anul 2012, aviz necesar pentru desfășurarea activității specifice poliției judiciare, activitate pe care a exercitat-o anterior luării măsurii de punere la dispoziția unității.

Sub aspectul drepturilor salariale, reclamantul a fost privat de încasarea integrală a salariului ca efect al punerii sale la dispoziție în condițiile legii, însă diferența de salariu dintre ceea ce a avut anterior măsurii și apoi repunerea în situația anterioară, în sumă de 32.364 lei pentru perioada 24.02.2012-31.03.2015, i-a fost virată în contul reclamantului (...), sumă care însă a fost indisponibilizată cu adresa de înființare a popririi emisă de către (F) în dosarul de cercetare penală nr. (...) /P/2014. Începând cu data de 23.04.2015, prin Dispoziția Șefului Inspectoratului nr. (...) /DC/23.04.2015, reclamantul a fost pus din nou la dispoziția unității, aspecte care însă nu fac obiectul judecății în prezenta cauză.

În privința prejudiciului de imagine, instanța de fond a reținut că în diverse publicații media, tipărite sau on-line, a fost preluată știrea cu privire la trimiterea în judecată a inculpatului (R), pentru luare de mită și pierderea cabinetului medical ca urmare a confiscării, măsură luată de Curtea (...) prin Sentința penală nr. (...) /26.06.2013. Din declarațiile reclamantului coroborate cu declarațiile martorilor audiați în cauză a rezultat

că procesul penal a avut un impact negativ atât în plan profesional, social dar și în privința raporturilor de familie ale reclamantului, (...).

În drept prin sentința apelată Tribunalul (...) a reținut că în cauză sunt îndeplinite cumulativ **condițiile răspunderii civile delictuale**, mai exact o răspundere a comitentului pentru prepus, respectiv antrenarea răspunderii Statului conform art. 1373 C. civ., în calitate de comitent pentru fapta ilicită a organului judiciar, respectiv existența unei fapte ilicite, existența unui prejudiciu, raportul de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu și vinovăția făptuitorului.

Cu privire la **existența unei fapte ilicite** instanța de fond a reținut că „autoritățile Statului și-au exercitat prerogativele legale conferite de normele dreptului pozitiv, dar rezultatul acestora nu a fost unul pozitiv, actul de inculpare nu a fost confirmat de instanța supremă. Așa cum rezultă din considerentele deciziei de achitare, fapta pentru care reclamantul a fost trimis în judecată nu este prevăzută de legea penală. În acest context dreptul autorităților Statului nu a fost exercitat legitim și nu s-a evaluat corect măsura propriei conduite, ceea ce a produs prejudicii succesive pentru reclamant”.

Raționamentul juridic al instanței de fond este oarecum contradictoriu deoarece deși recunoaște că demersul juridic al autorităților judiciare, acela de a-l trimite în judecată pe reclamant prin rechizitoriu este unul legitim, conferă totuși caracter de „faptă ilicită” actului de inculpare, respectiv rechizitoriului procurorului, din perspectiva rezultatului pe care l-a produs, adică în lumina soluției de achitare, socotind că această soluție, *per se*, conferă caracter de faptă ilicită *post factum* rechizitoriului procurorului, deoarece acesta nu a anticipat corect soluția, trimitând în judecată o persoană pentru o faptă, care s-a dovedit printr-o hotărâre definitivă a ICCJ a nu fi o faptă penală, cauzându-i astfel prejudicii succesive.

Acest raționament nu este străin de o anumită jurisprudență anterioară în materie, care s-a dovedit a fi neunitară, inclusiv la nivelul Înaltei Curții de Casație și Justiție.

Astfel în cauze similare au existat hotărâri civile la nivelul tribunalelor, a curților de apel și chiar a Înaltei Curți de Casație și Justiție prin care s-a apreciat că, în funcție de circumstanțele particulare ale cauzei, o hotărâre definitivă de achitare este suficientă prin sine să confere caracter nelegal măsurilor privative de libertate dispuse în cauză și de asemenea aceeași hotărâre de achitare să stea la baza acordării unor daune materiale și morale pentru prejudiciile suferite în cursul procesului penal de persoana care a fost în final achitată.

Potrivit unei alte orientări jurisprudențiale, răspunderea Statului nu poate fi antrenată decât în condițiile expres și limitativ prevăzute de art. 538 și 539 C. pr. pen. iar caracterul nelegal al arestării trebuie să rezulte cu claritate dintr-o hotărâre a instanței penale, instanța civilă neputând fi îndrituită să analizeze acest aspect în cadrul acțiunilor prin care se urmărește atragerea răspunderii Statului pentru eroare judiciară.

O parte a dilemelor jurisprudențiale născute în această materie delicată a despăgubirilor solicitate în urma unor procese penale finalizate cu achitare, au fost dezlegate în mod obligatoriu pentru instanțe prin **Decizia nr. 15 din 18.09.2017 a Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțată în Recurs în Interesul Legii**, decizie prin care instanța supremă a reținut în mod neechivoc prin dispozitivul deciziei că „în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 539 alin. (2) C. pr. pen. caracterul nelegal al măsurii preventive privative de libertate trebuie să fie constatat explicit prin acte jurisprudențiale prevăzute în cuprinsul acesteia. **Hotărârea judecătorească de achitare, prin ea însăși nu poate constitui temei al stabilirii caracterului nelegal al măsurii privative de libertate”.**

În același sens în considerentele deciziei, ICCJ arată că pronunțarea unei decizii de achitare nu atribuie în mod implicit caracter nelegal măsurii privative de libertate dispuse în cauză, făcându-se trimitere la jurisprudență CEDO în cauza *Nolkenbockhoff* contra Germaniei în care Curtea a statuat că nici o clauză din Convenție nu dă acuzatului un drept de reparație pentru detenție provizorie legală, nici chiar în ipoteza închiderii urmăririi penale angajate împotriva persoanei, reținându-se că jurisprudența CEDO în materie este în sensul de a se acorda despăgubiri doar dacă arestarea sau detenția a avut caracter nelegal nu și atunci când există temeiuri, motive care au condus organele judiciare penale la luarea unor măsuri privative de libertate. Cu alte cuvinte dreptul la indemnizație conferit de art. 5 par. 5 este direct și strict condiționat de stabilirea unei arestări nelegale, ilicite, iar această condiție rezultă din însăși redactarea normei convenționale.

Se mai arată totodată că **„nelegalitatea trebuie demonstrată și trebuie să rezulte în mod clar din încălcări determinate ale legii”**.

Este adevărat că prezenta acțiune nu se întemeiază pe dispozițiile art. 538 sau 539 C. pr. pen., precum și faptul că reclamantul nu pune în discuție efectele unei arestări nelegale, nefiind arestat pe parcursul procesului penal finalizat cu achitarea sa, însă este indiscutabil faptul că toate pretențiile formulate pentru daune materiale și morale izvorăsc din existența unei cauze penale mediatizate, finalizate cu achitarea.

Din această perspectivă se va reține că prezenta instanță nu poate face abstracție de considerentele Deciziei nr. 15 din 18.09.2017 a Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțată în Recurs în Interesul Legii, obligatorii pentru instanță, și de aspectele de drept dezlegate prin decizie.

Astfel instanța supremă a statuat în mod cât se poate de clar și motivat și din perspectiva jurisprudenței CEDO, faptul că hotărârea judecătorească de achitare nu determină prin sine caracterul nelegal al măsurii privative de libertate dispuse în cauză. Or, dacă cea mai drastică măsură ce îngreădește libertatea persoanei în cadrul procesului penal, respectiv arestarea, nu poate fi privită ca fiind nelegală în mod retroactiv din perspectiva deciziei de achitare, în același sens, *mutatis mutandis* și printr-o interpretare *a fortiori* se constată că nu se poate deduce *de plano*, bazându-ne doar pe decizia de achitare, faptul că rechizitoriul organului de cercetare penală, sau orice alt act de trimitere în judecată ar reprezenta o faptă ilicită, care să stea la baza unei acțiuni fundamentată pe răspundere civilă delictuală.

Or, raționamentul instanței de fond tocmai acesta a fost, respectiv acela că decizia de achitare transformă actul de trimitere în judecată întocmit în condițiile legii într-o faptă ilicită, deoarece organul de cercetare penală nu a previzionat în mod corect rezultatul demersului judiciar, fapta reținută nefiind infracțiune.

Mai mult *fapta ilicită*, așa cum este ea definitivă în doctrina și jurisprudența civilă, este o acțiune sau inacțiune prin care *încălcându-se normele dreptului obiectiv*, sunt cauzate prejudicii dreptului subiectiv sau chiar intereselor legitime ale unei persoane.

Astfel nu este suficient ca o anumită faptă să cauzeze unei persoane un prejudiciu ci se impune, pentru a se putea reține caracterul ilicit al faptei, ca aceasta să fie săvârșită cu încălcarea normelor de drept obiectiv.

De asemenea în categoria *cauzelor ce înlătură caracterul ilicit al faptei prejudiciabile* se regăsește *îndeplinirea unei activități impuse sau permise de lege*, care în condițiile art. 1364 C. civ. poate atrage răspunderea doar dacă persoana putea să-și dea seama de caracterul ilicit al faptei sale săvârșit în asemenea împrejurări.

Or, trimiterea în judecată a unei persoane pe baza probelor administrate în cadrul cercetării penale reprezintă o activitate pe care legea o permite și o dă în competența procurorului.

În acest sens art. 327 C. pr. pen. prevede că: *atunci când constată că au fost respectate dispozițiile legale care garantează aflarea adevărului, că urmărirea penală este completă și există probele necesare și legal administrate, procurorul: a) emite rechizitoriu prin care dispune trimiterea în judecată, dacă din materialul de urmărire penală rezultă că fapta există, că a fost săvârșită de inculpat și că acesta răspunde penal; iar art. 328 alin. (1) Cod de procedură penală prevede că „Rechizitoriul constituie actul de sesizare a instanței de judecată”.*

Dispozițiile art. 262 pct. 1 și art. 264 alin. (1) C. pr. pen. din 1968 sub imperiul căruia s-a întocmit rechizitoriul și a început procesul penal exprimă același conținut.

Rezultă deci că legea nu cere procurorului ca la data întocmirii rechizitoriului să aibă siguranța unei condamnări penale, ceea ce nici nu este posibil, deoarece soluția eventuală de achitare în cauză este de competența exclusivă a instanței penale și depinde de probatoriul administrat și în etapa judecătii, ci se cere ca *din materialul de urmărire penală să rezulte că fapta există și a fost săvârșită de inculpat.*

Nu trebuie uitat nici faptul că probațiunea administrată în cursul urmăririi penale poate prefigura o anumită soluție iar în urma administrării unei probațiuni suplimentare în cursul judecării procesului penal, în urma reascultării martorilor care revin asupra declarațiilor din urmărire penală, să se ajungă la o cu totul altă stare de fapt reținută de instanță, care să atragă achitarea, neputându-ne susține în mod rezonabil în acest caz că achitarea decurge din fapta culpabilă a organului de urmărire penală, care nu avea cum să previzioneze faptul că unii martori importanți vor reveni asupra propriilor declarații, lipsind acuzarea de probațiunea care să ducă la dovedirea faptei imputate prin rechizitoriu.

În prezenta cauză în decizia de achitare a ICCJ s-a reținut explicit că doi martori importanți în cauză, domnul (...) și (...) au revenit asupra propriilor declarații aspecte care au fost importante în conturarea unei situații de fapt diferite, care a determinat achitarea.

În acest sens există o mare diferență între declarația dată de (...) în cursul urmăririi penale, potrivit căreia s-ar fi plâns chiar șefului IPJ (...) despre faptul că nu i se pare firesc să fie cercetat în două dosare penale și tot dl. (R) să vină să pretindă un presupus drept la cumpărare asupra unui spațiu medical, și modul în care s-a revenit asupra declarației în cursul judecătii în sensul că martorul s-a plâns de lipsa unei deontologii profesionale a domnului (R) în contextul dat. La fel cum este esențială și schimbarea declarației martorei (...) care în instanță a declarat că *ulterior momentului demisiei* dl. (...) i s-a plâns de faptul că este stresat și tensionat din cauza dosarelor penale în care este chemat mereu la audieri de dl. (R), într-un dosar care este clar. Or tocmai această nuanțare a momentului și conținutului discuției purtate de martori schimbă în mod esențial situația de fapt reținută.

Cât privește legalitatea actului de sesizare al instanței respectiv al rechizitoriului acesta face potrivit legislației procesuale actuale obiectul procedurii de cameră preliminară, fază în care potrivit art. 342 C. pr. pen. judecătorul verifică *„după trimiterea în judecată, competența și legalitatea sesizării instanței, precum și legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, iar potrivit art. 345 alin. (3) C. pr. pen. „(3) în cazul în care judecătorul de cameră preliminară constată neregularități ale actului de sesizare sau în cazul în care sancționează potrivit art. 280-282 actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii ori dacă exclude una sau mai multe probe administrate, în termen de 5 zile de la comunicarea încheierii, procurorul remediază neregularitățile actului de sesizare și*

comunică judecătorului de cameră preliminară dacă menține dispoziția de trimitere în judecată ori solicită restituirea cauzei”.

De asemenea art. 346 alin. (3) C. pr. pen. prevede că: „Judecătorul de cameră preliminară restituie cauza la parchet dacă: a) rechizitoriul este neregularitar întocmit, iar neregularitatea nu a fost remediată de procuror în termenul prevăzut la art. 345 alin. (3), dacă neregularitatea atrage imposibilitatea stabilirii obiectului sau limitelor judecății”.

De asemenea și sub imperiul Codului de procedură penală din 1968 dispozițiile art. 264 alin. (3) prevedeau că rechizitoriul este verificat sub aspectul legalității și temeiniciei de prim procurorul parchetului sau după caz de procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel, sau dacă urmărirea este făcută de acesta verificarea se face de procurorul ierarhic superior. Totodată, doar dacă rechizitoriul nu era infirmat, procurorul ierarhic, care a efectuat verificarea, înainta instanței competente rechizitoriul împreună cu dosarul cauzei.

Totodată art. 265 C. pr. pen. din 1968 reglementează și instituția restituirii cauzei la organul de urmărire penală dacă urmărirea penală nu este completă sau nu a fost efectuată cu respectarea dispozițiilor legale care garantează aflarea adevărului, iar art. 300 obligă instanța să verifice din oficiu, la prima înfățișare, *regularitatea actului de sesizare* iar dacă constată că acesta nu e făcut potrivit legii și neregularitățile nu pot fi înlăturate de îndată și nici prin acordarea unui termen, dosarul se restituie organului care a întocmit actul de sesizare în vederea refacerii lui.

Rezultă din textele legale precizate că există remedii procedurale în cursul procesului penal prin care să se corecteze eventualele aspecte de nelegalitate ale rechizitoriului și mai ales faptul că inculpatul trimis în judecată are posibilitatea să invoce în cursul procesului penal aceste nelegalități iar instanța penală are obligația în cadrul procedurii de cameră preliminară să verifice legalitatea actului de sesizare al instanței.

În prezenta cauză însă deși s-a susținut că rechizitoriul reprezintă fapta ilicită nu s-a dovedit și nici nu s-a invocat că actul de sesizare al instanței ar fi fost întocmit cu încălcarea legii, pentru a se putea pune în discuție existența unei eventuale fapte ilicite.

În același sens, într-o cauză similară, prin Decizia civilă nr. 3371 din 13 iunie 2013 a Înaltei Curii de Casație și Justiție (disponibilă pe site-ul ICCJ secțiunea jurisprudență) s-au reținut următoarele: „Înalta Curte a constatat, pe de o parte, că pentru antrenarea răspunderii civile delictuale în condițiile art. 998-999 C. civ. este necesară *întrunirea cumulativă* a condițiilor legale și anume: existența unui prejudiciu; existența unei fapte ilicite; existența unui raport de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu; existența vinovăției celui care a cauzat prejudiciul constând în intenția, neglijența sau imprudența cu care a acționat”.

În speță, s-a reținut greșit ca fiind întrunite cumulativ condițiile necesare pentru antrenarea răspunderii civile delictuale, în contextul în care s-a reținut și analizat doar prejudiciul cauzat intimetei reclamante, nu și celelalte condiții amintite mai sus.

În ceea ce privește fapta ilicită, ca element al răspunderii civile delictuale, aceasta este definită ca fiind orice faptă prin care, încălcându-se normele dreptului obiectiv, sunt cauzate prejudicii dreptului subiectiv aparținând unei persoane.

Deși de natură a aduce prejudicii unui drept subiectiv, fapta cauzatoare nu are caracter ilicit, prin urmare nu se pune problema angajării răspunderii civile atunci când ea a fost săvârșită în îndeplinirea unei prevederi legale ori cu permisiunea legii.